

The purpose of this article is to find out the specialities of interjections' functionality in the modern german language in the emotionally coloured context.

Interjections are language's units, the main function of them is the expression of the general spectrum of emotions, feelings, wishes and will-showing of a concrete person or a group of persons. The investigated language's units have some information about the relate of a person towards subjects, phenomena, events of surrounding reality. The specifics of using the interjections in different spheres depends on communicators' relations and the purpose of communication. Besides the information about his feelings, emotions and wishes, the speaker takes influence upon the emotional state of the interlocutor.

In this work was found out, that in the speech, namely in the emotionally coloured context, the interjections carry out the denoting, intensifying, signal and incentive functions.

The perspectives of the future investigations we shall see in the observing of gender peculiarities of interjections' using in the modern german language and also in comparing and comparison of interjections in different languages.

Key words: *interjections, interjections' functions, the emotionally coloured context, emotions, the emotional meaning, paralinguistics means.*

УДК 811.161

Л. А. Білоконенко

МОРФОЛОГІЧНІ МАРКЕРИ МОВНОГО КОНФЛІКТУ

Стаття присвячена опису морфологічних маркерів мовного конфлікту, який розглядається як особливий тип спілкування, де засобами мови репрезентрозбіжність поглядів, цілей, позицій сторін конфлікту. Проаналізовано морфологічні засоби, що визначають конфронтаційні мовні тактики осіб. До таких засобів автор зараховує вживання займенників він, вона, воно стосовно особи, яка присутня при розмові; займенників цей (ця, це, ці), той (та, те, ті), які передають зневагу, презирство, образу, іронію та ін. до опонента; займенників такий (така, таке, такі), які спонукають до «уточнення» ознак опонента, підданих критиці; займенників всякий (всяка, всяке, всякі) та сам (сама, саме, самі), що можуть бути компонентами образливих висловів; займенника ти замість ви та немотивований перехід з ви на ти. А також категоричного імперативу, як ознаки грубого ставлення до співрозмовника; конструкцій із кон'юнктивом, що мають фамільярне та невічливе значення; спонукальних і заперечних часток; якісних прикметників і атрибутивних прислівників, які можуть указувати на інтенсивність певної ознаки особистісних якостей опонента, характеризувати його дії, мовлення.

Ключові слова: *мовний конфлікт, мовний маркер, морфологія, займенник, дієслово, прикметник, прислівник, частка.*

Постановка проблеми. Конфлікт є специфічним способом взаємодії між людьми і зумовлений протиріччями. Для його виникнення необхідно, щоб між учасниками відбувалася комунікативна взаємодія, тобто особи висловлювали свою позицію та бачення цієї ситуації і своє ставлення до опонента резервами мови. Мовний конфлікт – це особливий тип спілкування, у якому резервами мови репрезентовані відмінності в поглядах, цілях, позиціях сторін конфлікту; зафіксовані розбіжності в комунікативних цілях і комунікативних ролях адресанта й адресата. У міжособистісній взаємодії наявні такі мовні структури, які сигналізують про конфліктні цілі й інтенції мовців, про зіткнення їхніх стратегічних тактичних завдань. Найбільш переконливими «сигналами» конфлікту є мовні маркери, оскільки для мови характерні властивості, що провокують неоднозначну інтерпретацію смислів, переданих цими знаками, виникнення різних непорозумінь. До них належать лексичні, фразеологічні та граматичні маркери, знання про які може гармонізувати спілкування осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях мовного конфлікту к. ХХ □ поч. ХХІ ст. поєднуються різні поняття, тенденції, напрями, підходи та теорії. Сучасні концепції розгляду мовного конфлікту враховують роботи вчених, чий підхід до мовної взаємодії

заснований на позиціях комунікативної лінгвістики, соціолінгвістики, прагмалінгвістики, психолінгвістики, теорії спілкування, мовної картини світу (Н. Арутюнова, Р. Барт, Ф. Бацевич, Дж. Бівін, М. Блох, А. Вежбицька, К. Городенська, Н. Гуйванюк, В. Жайворонюк, А. Загнітко, Є. Зарецька, К. Ізард, В. Карасик, І. Кобозева, О. Леонтьєв, Н. Непійвода, Г. Почепцов, В. Різун, Л. Ставицька, О. Шмельов, О. Яшенкова та ін.).

У російському мовознавстві було здійснено спробу описати морфологічні маркери російськомовного конфлікту [12, с. 155–161]. Морфологічні засоби українськомовного конфлікту ще потребують свого дослідження. Хоча частково це питання порушене в дисертації О. Халіман, де виділено мовні форми, що беруть участь у механізмах породження негативної оцінки особи (фактично, опонента). До таких авторка зараховує використання форм жіночого роду при номінуванні осіб чоловічої статі, застосування форм чоловічого роду до осіб жіночої статі, аналізує вживання займенника *воно* стосовно осіб чоловічої чи жіночої статей та ін. [14]. Тому вважаємо звернення до резервів мови, які репрезентують українськомовний конфлікт актуальним.

Визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми. Аналіз мовного конфлікту передбачає ґрунтовне дослідження тих мовних структур, які «попереджають» про конфліктні тактичні завдання комунікантів. Серед них – знаки мови морфологічного рівня, до опису яких науковці ще не зверталися.

Метою нашої роботи є опис знаків мови морфологічного рівня як маркерів міжособистісного конфлікту. Джерельною базою стали тексти новітньої української літератури, публіцистичне та розмовне мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поштовх до вживання людиною морфологічних маркерів слабший, ніж до лексичних. Причину цього вбачаємо в недостатньому рівні володіння мовою особами, для якого характерна невідповідність до практичного використання мови в комунікативному акті, не говорячи вже про рефлексію над нею. Також цей рівень має бідніші ресурси для маркування цілей, інтенцій особи, забезпечення конфліктних тактик. Навіть наявні ресурси орієнтовані на дещо обмежені ситуативні моделі поведінки осіб, в основному, це негативна оцінка особистісних якостей співрозмовника.

Для негативної оцінки адресата мовець може використати особові займенники *він, вона, воно* стосовно особи, яка присутня при розмові. Свідоме уникнення імені може свідчити про невдоволення і протест (*До Вольтера вона, бач, доросла, а до нормальних книг □ ні?* (8, с. 17), відразу до імені людини (*Ні, стривай. Ще одне. Вона і ти... ви з нею... словом, ви були... близькі?* (15, с. 8), образу (*Якщо бог карає, то таким сином, як він* (КУП, 12.05.13), агресію (*Він для мене не існує, я його ненавиджу* (СПС, 22.09.13) тощо. Конфліктність займенника *воно* стосовно дорослих осіб з'являється завдяки такому собі «гендерному безправ'ю», що дозволяє реалізовувати тактику психологічного тиску, передавати відразу, зневагу, презирство, висловлювати здивування, досаду, нудьгу, іронію тощо. Наприклад, іронія, здивування: *Бач, ще воно сіпається* (6, с. 14); презирство, іронія (особливо в поєднанні з прикметником середнього роду): *Ну ж недаремно кажуть: тупе воно і в Африці тупе! Чого ти ще думаєш!* (11, с. 63) та ін.

Конфліктний потенціал властивий також вказівним займенникам *цей, той, такий*, які можуть бути використані адресантом по відношенню до адресата, його поведінки, мовлення, демонструючи негативне ставлення. Займенник *цей* (*ця, це, ці*), вжитий стосовно людини, може передавати відразу, презирство, образу, іронію тощо (*Цей, чи що, може змінитися?; І я живу з цією людиною?* (КУП, 11.02.12). Цікавим є вживання займенника *той* (*та, те, ті*) у словах «третьої особи». Зокрема, в авторській мові в художньому тексті використання таких займенників створює його яскраве семантико-стилістичне забарвлення (*Сама винна, □ раптом обізвалося те, що звалося Лізою* (11, с. 332). У контексті *те* схоже на «світ воно», що втрачає свою індивідуальність, перетворюючись на щось невиразне – *те*, яке можна «не розрізняти» та номінувати середнім родом.

Займенник *такий* (*така, таке, такі*), завдяки своїй здатності вказувати на узагальнену ознаку, також може бути конфліктогеном (*Гей-гей... ти чого така... дика?* (5, с. 32), *Знаєм ми таких хитрих* (10, с. 235). Не конкретизуючи негативну оцінку опонента, займенник ніби спонукає до розвитку конфлікту, адже модель акцій «*ти такий*» або «*твоя поведінка, мовлення такі*» вимагає реакції «*який такий (така, таке, такі)?*», змушує до уточнення, розкриття ознаки, яка охарактеризована співрозмовником як негативна. Взаємозумовлений характер подібної «акції → реакції» виявляємо в парі займенників *який – такий*, що активно функціонує як своєрідний «центр зосередження оцінності» в українській пареміології (*Яка хата, такий тин, який батько, такий син; Яке їхало, таке й здибало; Яке сім'ячко, таке й зіллячко; Який дід, такий його і плід; Який їхав – такий поганяв; Який їхав, таку й здибав (стрів); Який корінь, такий відросток; Який «добрий день», таке й «доброго здоров'я»; Який голос, такий і відголос*).

Контекстуально маркером можуть бути й інші займенники, зокрема ті, що формально співвідносні з називанням істоти: означальний займенник *всякий* (*всяка, всяке, всякі*) (в репліці *Ходять тут всякі, а потім килимки та газети пропадають* (КУП, 04.03.12) мовець характеризує сторонню людину в під'їзді будинку як непорядну, злодійкувату завдяки словоформі *всякі*). Займенник *сам* (*сама, саме, самі*) може бути компонентом образливих висловів типу «*сам (сама, саме) + ти*» (*сам ти дурак (сам дурак), сама ти кричиш, сама ти ледащо* тощо). У складі паремій дає негативну характеристику особистісним якостям опонента, підкреслює, що стан, дії однієї особи поширюються на іншу (*З ким пристанеш, таким і сам станеш; За поганим прикладом і сам споганишся; Які самі, такі й сани*). Окремі неозначені займенники (*абихто, будь-хто, деякі, хтось*) через відтінок невизначеності передають почуття презирства, неповаги до особи, що також сприймається як конфліктоген (*Будь-хто не буде мене вчити, що робити* (СОВ, 20.10.13), *Деякі думають, що вони розумніші за всіх* (КУП, 16.05.12).

Поширеною причиною мовного конфлікту є неправильне використання морфологічних форм, що вказують на співрозмовника: займенників II особи *ти* і *ви*. Звертання до сторонніх за допомогою займенника *ти* свідчить про невихованість мовця, його грубість, приниження особи. Тому конфлікт виникає через неправильне сприйняття статусності, віку адресата з боку адресанта або через нерозсудливість останнього, навмисне ігнорування етикетних правил. Особливо образливо сприймається *ти*, яке використане в ситуації професійної залежності адресата від адресанта, наприклад, коли останній □ службовець, наділений повноваженнями приймати рішення щодо опонента (*Ти розпуснику, виродку невдячний! Я тебе в люди виводжу, годую, одягаю, але хіба ти цього вартуси?* (2, с. 63) – репліка директора). Провокаційно сприймають *ти* від працівників сфери обслуговування, продавців, касирів, кравців, водіїв, де особа повинна, у силу службових обов'язків, користуватися тільки ввічливими формами. Але в ситуації, коли адресант надає певні послуги, допомогу адресату, словоформа *ти* може залишитися непоміченою, хоча за нею □ деяка зверхність, наприклад, при спілкуванні лікаря та пацієнтки в лікарні (*Черговий лікар Андрій Степанович дуже переконливо зіграв праведний гнів: □ Що за пошесть ідіотська – народжувати вдома! Ти що, □ тут до всіх пацієнток казали «ти», □ хочеш дитину втратити?!* (3, с. 85). Перехід на *ви*, особливо якщо він є несподіваним, теж може бути способом вираження негативного ставлення до особи або ознакою змін у стосунках людей.

Морфологічними маркерами конфлікту є дієслівні форми, що висловлюють накази, вказівки, попередження, переконання, зобов'язання тощо. Конфліктоген у формі наказу □ один із продуктивних прийомів впливу на опонента. Категоричний імператив – ознака грубого ставлення до людини, свідомого невизнання її індивідуальності. Значні можливості для створення конфліктної ситуації мають імперативи недоконаного виду. Така форма дієслова надає висловлюванню різкості, забарвлюючись емоціями невдоволення, агресії, гніву, оскільки в його змісті присутній компонент спрямованості на досягнення результату, «начальницький» тон (*Усім залишатися на місцях! – зненацька, без «добридень», з порогу коротко скомандувала воєнна людина зі зброєю у правій руці* (9, с. 11). Імператив – одна з

причин педагогічного конфлікту, адже за категоричним наказом не лише вимога підкоритися, але й неповага до молодшої за віком людини, її образа (*Ти, наволоч недобита? Ану відкривай рот!* □ вона відкрила мені рот і вкинула туди соляну кульку (1, с. 124) – репліка виховательки до дитини). Наказовий спосіб є маркером конфлікту в побутовому мовленні (*Йди, щоб мої очі тебе не бачили* (КУП, 12.05.13), виробничій сфері (*Розносьте кореспонденцію вчасно, і тоді не буде нарікань* (КУВ, 21.03.12), публіцистиці (*Не ховайтесь за жінку, будьте мужиками; Не крутить і не дурить* (ШЛ, 20.09.13)). Імператив доконаного виду може формувати застереження, зауваження, уточнення, роз'яснення, які, висловлені в категоричній формі, можуть бути сприйняті як знак конфлікту (*Ти нікуди не підеш, □ сказав він, □ тому, що не хочеш* (13, с. 94)).

Якщо виникає потреба передати значення наказового способу формою III особи, адресант використовує формотвірні частки *хай, нехай* (*Хай ця з раними очима підійде* (10, с. 224)). У більшості випадків таку описову форму сприймають як побажання, заклик, через що вона не стає причиною суперечки. Коли є потреба передати значення наказового способу формою I особи, використовують частку *давай*. Закликаючи до спільної дії, вона формує імперативні речення з пом'якшеною категоричністю. Інтенсифікує зміст висловлювання поєднання частки *давай* з підсилювальною часткою *же* (*ж*) або спонукальною *ну*, що надає мовній акції відтінок повеління (*Давай же заспокоймося і разом поміркуємо* (КУП, 29.04.12), *Ну давай вже поговоримо про все* (ІСС, 10.09.13)).

Існують мовні акції, у яких конфлікт спричиняє використання умовного способу дієслів. Зокрема, частка *би* (*б*), як така, що може вживатися у значенні наказового способу та виражати побажання, прохання, пропозицію, формує некатегоричне, нерізде висловлювання порівняно з імперативом (*Жіночка, я працівник банку. Чи не могли б Ви почекати?* (КУП, 12.06.2013)). Разом із тим, є конструкції, у яких кон'юнктив з *би* містить фамільярне і грубе значення. Частка стає компонентом висловів типу «а не + кон'юнктив з *би*» (*а не пішов би ти, а не замовк би ти, а не здох би ти* тощо). Такі конструкції образливі, зазвичай вони спричиняють відповідну негативну реакцію адресата.

Спонукальні частки *бодай, годі, ну, давай, нумо, лишень* у силу того, що вони виражають наказ, вимогу, заборону, заклик, прохання, також можуть бути маркерами конфлікту, функціонуючи в реченні разом із дієсловами в наказовому способі. Частки *ну, нумо, лишень, годі* мають м'якший відтінок волевиявлення адресанта (*Годі! Заспокойся та витри сльози* (КУП, 02.01.13)). Частка *давай*, поєднуючись із дієсловом у I особі множини або інфінітивом, формує імперативні речення, «спонукаючи» до певної дії не лише адресата, але й адресанта, але пом'якшує категоричність (*Давай не будемо більше говорити на цю тему* (СВС, 21.02.13)). Тому подібні речення сприймають як заклик чи прохання. Супротив адресата може виникнути, лише якщо це прохання неприйнятне, й адресант, наприклад, знав про це. Повтор частки *давай-давай* у поєднанні з дієсловом недоконаного виду може сприйматися як категоричне стимулювання адресата до дії (*Давай-давай, розкажуй віри; Давай-давай, покажуй свою сумку, зараз подивимося, що ти там носиш* (все: КУП, 17.01.13)). Частка *бодай* уживається переважно у придієслівних формах для вираження побажання, але у складі конструкції «(а) *бодай* (*би*) + *ти* (*він, вона, ви*) + дієслово доконаного виду» (*а бодай тебе чорти вхотили, а бодай би вона щезла, бодай тебе тряця взяла, бодай би він вдавився*) формує лайливі вислови, злі побажаннями щодо співрозмовника.

Маркерами конфлікту також можуть бути якісні прикметники. Завдяки здатності позначати перемінні ознаки, їх необмежено використовують для оцінки особистісних якостей опонента. Ступені порівняння якісних прикметників і прислівників дають можливість мовцю вказати на інтенсивність певної ознаки особи, охарактеризувати її «рівень, міру вияву» (*Ти думаєш про мене лише найгірше. Все, що ти про мене думаєш – все неправда* (7, с. 17)).

Висновок. У міжособистісному конфлікті особи можуть послуговуватися знаками мови, які є його маркерами на морфологічному рівні (займенники, дієслова наказового й умовного способів, прикметники, прислівники, частки), вони сигналізують про конфліктні

цілі й інтенції мовців. Ці елементи відображають об'єктивну складність мовної поведінки осіб у конфлікті. Використовуючи їх «у своїх інтересах» для потрібного впливу на адресата мовець залучає співрозмовника в коло бажаних або потрібних для нього оцінок і кваліфікацій висловлювання.

Перспективи подальших наукових розвідок. Подальше вивчення мовного конфлікту може бути присвячене опису маркерів, які функціонують на інших рівнях мови, що дозволить створити цілісне уявлення про цей феномен.

Список використаної літератури

1. Андрухович С. Сьомга : роман / Софія Андрухович. – К. : Нора-Друк, 2007. – 352 с.
2. Бернакевич Л. До зустрічі в суді : іронічний детектив / Леся Бернакевич // Дзвін. – 2008. – № 1 (759). – С. 50–103.
3. Вдовиченко Г. Пів'яблука : роман / Галина Вдовиченко. – К. : Нора-Друк, 2008. – 240 с.
4. Вдовиченко Г. Тамдевін : роман / Галина Вдовиченко. – К. : Нора-Друк, 2009. – 234 с.
5. Дяченко М. Дика енергія. Лана : [роман] / Марина та Сергій Дяченки. – Вінниця : Теза, 2006. – 414 с.
6. Дяченко М. Ключ до королівства : [роман] / Марина та Сергій Дяченки. – К : Гамазин, 2008. – 408 с.
7. Карпа І. 50 хвилин трави : [проза] / Ірена Карпа. – Х. : Фоліо, 2004. – 45 с.
8. Корній Д. Гонимарник : [роман] / Дара Корній. – Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012. – 332 с.
9. Матіос М. Москалиця. Мама Маріца □ дружина Христофора Колумба / Марія Василівна Матіос. – Львів : ЛА «Піраміда», 2008. – 60 с.
10. Сняданко Н. Комашина тарзанка : [повість, оповідання] / Наталка Сняданко. – Х. : Фоліо, 2009. – 283 с.
11. Тарасюк Г. Ковчег для метеликів : новели / Галина Тимофіївна Тарасюк. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 500 с.
12. Третьякова В. С. Речевая коммуникация: гармония и конфликт : [монографія] / Вера Степановна Третьякова. – Екатеринбург, 2009. – 230 с.
13. Ульяненко О. Жінка його мрії : [роман] / Олесь Ульяненко. – Х. : Треант, 2010. – 224 с.
14. Халіман О. В. Морфологічні засоби вираження категорії оцінки в сучасній українській мові: рід і число : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Халіман. □ Х., 2010. □ 20 с.
15. Чагровська Л. Паризьке кохання : [роман] / Лариса Чагровська, Наталя Шевченко. – К. : ФОП Демська-Кульчицька О. М., 2008. – 176 с.

Умовні скорочення

- ІСС □ програма «Судові справи», телеканал ІНТЕР
ШЛ – програма «Шустер LAVE», телеканал ІНТЕР
КУВ – конфлікт у виробничій сфері
КУП – конфлікт у побутовій сфері
СВС – програма «Врятуйте нашу сім'ю», телеканал СТБ
СОВ – програма «Один за всіх», телеканал СТБ
СПС – програма «Прощення. Скнилів», телеканал СТБ

Одержано редакцією 24.11.13

Прийнято до публікації 14.12.13

Л. А. Белоконенко

Морфологические маркеры языкового конфликта

Статья посвящена описанию морфологических маркеров языкового конфликта, рассматривающегося как особый тип общения, в котором средствами языка происходит репрезентация несовпадения во взглядах, целях, позициях сторон конфликта. Анализируются морфологические средства, определяющие конфронтационные речевые тактики человека. К таким средствам автор относит употребление местоимений он, она оно по отношению к лицу, которое присутствует при разговоре; местоимений этот (эта, это, эти), тот (та, то, те), которые передают пренебрежение, презрение, обиду, иронию и др. к оппоненту; местоимений такой (такая,

такое, такие), которые побуждают к «уточнению» признаков оппонента, которые критикуются; местоимений всякий (всякая, всякое, всякие) и сам (сама, само, сами), которые могут выступать компонентом оскорбительных высказываний; местоимения ты вместо вы и немотивированный переход с вы на ты; категорического императива, как признака грубого отношения к собеседнику; конструкций из конъюнктивом, имеющих фамильярное и невежливое значения; побудительных и отрицательных частиц; качественных прилагательных и атрибутивных наречий, которые могут указывать на интенсивность определенного личностного качества оппонента, характеризовать его действия и речь.

Ключевые слова: языковой конфликт, языковой маркер, морфология, местоимение, глагол, прилагательное, наречие, частица.

L. A. Bilokonenko

Morphological markers of linguistic conflict

The article describes morphological markers of linguistic conflict, which are seen as a special type of communication where language is a representative discrepancy in attitudes, goals, and positions of the participants of conflict. In interpersonal interaction such linguistic patterns signal the conflicting aims and intentions of the speakers, the clash of strategic tactical tasks. Morphological tools which determine language confrontational tactics of people were analyzed. By such means the author considers the use of pronouns він, вона, воно in relation to a person who is present during the conversation; pronouns цей (ця, це, ці), той (та, те, ті), that convey contempt, scorn, insult, irony, etc. to an opponent. A pronoun такий (така, таке, такі), which leads to «clarify» features of opponent, which are criticized; the pronouns всякий (всяка, всяке, всякі) and сам (сама, саме, самі) can be a component of offensive expressions; pronoun ти instead of ви and shifts from ви to ти, the categorical imperative, a sign of rough treatment to a companion, construction with conjunctions, with rude familiarity and impolite meanings, incentive and negative particles, qualitative adjectives, and adverbs that may indicate the intensity of certain feature of personality, trying to characterize actions and speech of the opponent.

Key words: language conflict, language marker, morphology, pronoun, verb, adjective, adverb, particle.

УДК 659.1:316.4.067(477-25)

О. І. Бугайова

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТІВ УКРАЇНОМОВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ (НА ПРИКЛАДІ РЕКЛАМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В МІСТІ КИЄВІ)

Реклама державних органів і державних соціальних програм – один із підвидів соціальної реклами. Збільшення кількості таких рекламних текстів спричинило потребу у вивченні особливостей їх вербального компонування, способів впливу на адресата. Значна кількість видань розкриває тонкощі рекламної справи, проте вивченню рекламних текстів соціального спрямування в них приділено недостатньо уваги. На сьогодні є роботи, присвячені мові реклами загалом, але комплексних досліджень, де розглянуто структурно-граматичні особливості саме соціальної реклами немає, тому актуальність такої розвідки очевидна. Мета статті – виявити особливості побудови та лексико-граматичного наповнення текстів соціальної реклами, за допомогою яких передано ідейно-тематичний зміст повідомлення, а також порівняти структурно-граматичні варіації однакової комунікативної ситуації. Предметом дослідження є тексти реклами Державної податкової адміністрації в місті Києві за 2001–2008 роки. У результаті дослідження зроблено висновок: мета реклами соціального спрямування залишалася однаковою; у межах окремо взятого року структура рекламних текстів спочатку була ідентичною, проте з часом набула варіативності; тексти соціальної реклами мали спочатку переважно імпліцитний характер, згодом – лише експліцитний; структура речень поступово стала більш інформаційно й емоційно насиченою через концентрацію основного посилу в мінімальній кількості лексем і використання певних граматичних структур. У результаті соціальні тексти спочатку мали «м'який» характер: презентували очікуваний стан справ або схвалювали вже виконані дії; проте згодом реклама стала більш жорсткою, декларативною, спрямованою на негайну зміну об'єктивної дійсності.